

Список використаних джерел

1. Бахтин М. М. Эстетическое наследие и современность / М. М. Бахтин. – Саранск: Изд-во Мордов. Ун-та, 1992. – 167 с.
2. Гращенкова И. М. Кино как средство эстетического воспитания / И. М. Гращенкова. – М.: Просвещение, 1986. – 216 с.

Милашенко К. О., аспірантка
Полтавський національний
педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

На сьогоднішній день проблема пошуку чинників самоактуалізації особистості є актуальною, що зумовлено особливою цінністю процесу самоактуалізації у повноцінному функціонуванні особистості в кризових умовах сучасного суспільства. Самоактуалізація особистості пов'язана з її соціальною активністю, адже виступає одночасно і умовою осягнення ресурсів самоактуалізації і простором прояву самоактуалізаційних можливостей людини. При цьому, особливо важливе значення у даному зв'язку має спроможність особистості адекватно ідентифікувати соціальну поведінку, інтерпретувати її та передбачати дії оточуючих відповідно до набутого соціального досвіду. Тож, проблема вивчення соціального інтелекту як чинника самоактуалізації є актуальною та потребує вивчення.

Проблема зв'язку процесу самоактуалізації із соціальним інтелектом особистості достатньо не однозначна і фактично не виступає предметом дослідження авторів наукових досліджень. О. В. Селезньова розглядає самоактуалізацію як внутрішній механізм розвитку людини, виявлення її суб'єктності відносно життєдіяльності загалом та частково – у різних її сферах. Процесуально самоактуалізація характеризується змінами в потенціалі саморозвитку при переході «потенційного Я» в «актуальне Я» [3]. Даний перехід відображає успішність процесу самоздійснення особистості і пов'язаний із соціальною її поведінкою, розуміння якої вчені типowo пов'язують з вираженням соціальним інтелектом.

Як зауважує Н. Л. Руда [1], соціальний інтелект є вагомим умовою самоактуалізації та успішної професійної діяльності психологів, юристів, викладачів, журналістів. Н. М. Сараєва та Н. О. Макарова [2] розглядають соціальний інтелект як вагомий чинник професійної самоактуалізації та самореалізації педагогів. У даному контексті вони розглядають соціальний інтелект як комплекс когнітивно-особистісних якостей, які забезпечують ефективну взаємодію в суб'єкт-суб'єктній педагогічній діяльності (соціальної за генезою та за змістом), тим самим обумовлюючи досягнення у ній достатнього рівня компетентності, що визначає рівень і діапазон самореалізації. Отже,

соціальний інтелект чи виражені здібності до розуміння соціальних явищ (якщо мова не йде про соціальний інтелект як такий) є вагомим чинником самоактуалізації фахівців соціономічних професій.

У дослідженні особливостей соціального інтелекту як чинника самоактуалізації особистості використані методики «Діагностика самоактуалізації особистості» (методика А. В. Лазукіна в адаптації Н. Ф. Каліної (САМОАЛ)) та «Соціальний інтелект» (Дж. Гілфорд, М. Саллівен, адаптація О. С. Михайлової). Дослідження проведене на вибірці з 75 досліджуваних дорослого віку.

На основі отриманих даних нами проаналізовані особливості кореляції різних параметрів самоактуалізації та вираженості соціального інтелекту досліджуваних. Визначено, що показник здатності передбачення наслідків поведінки людей у відповідній ситуації у майбутньому (С1) має позитивний зв'язок із показником орієнтації на пізнання ($r_s=0,364$, $p\leq 0,05$) і негативний – з показником ціннісних орієнтацій ($r_s=-0,374$, $p\leq 0,05$). Показник здібності до логічного узагальнення, виділення загальних суттєвих відзнак у різних невербальних реакціях людини (С2) має позитивний зв'язок із показниками орієнтації на пізнання ($r_s=0,420$, $p\leq 0,05$) і негативний – з показниками спонтанності ($r_s=-0,475$, $p\leq 0,01$) та самоактуалізації ($r_s=-0,321$, $p\leq 0,05$). Здібність розуміти зміст значень подібних вербальних реакцій людини в залежності від контексту ситуацій, які їх викликали (С3) має позитивний зв'язок із показником орієнтації в часі ($r_s=0,380$, $p\leq 0,05$) і негативний – з показниками ціннісних орієнтацій ($r_s=-0,506$, $p\leq 0,01$), спонтанності ($r_s=-0,408$, $p\leq 0,01$) та природи людини ($r_s=-0,332$, $p\leq 0,05$). Здатність розуміти логіку розвитку ситуацій взаємодії, значення поведінки людей у цих ситуаціях (С4) має позитивний зв'язок із показником орієнтації у часі ($r_s=0,348$, $p\leq 0,05$). Інтегральний показник соціального інтелекту має позитивний зв'язок із орієнтацією на пізнання ($r_s=0,362$, $p\leq 0,05$), негативний зв'язок із показниками ціннісних орієнтацій ($r_s=-0,313$, $p\leq 0,05$) та спонтанності ($r_s=-0,369$, $p\leq 0,05$).

Отже, за результатами проведеного дослідження констатована наявність кореляції між показниками соціального інтелекту та прагненням до пізнання і орієнтації у часі як проявів самоактуалізації особистості. Роль соціального інтелекту в самоактуалізації пояснюється тим, що дана якість дає можливість краще зрозуміти логіку поведінки людей та їх невербальні прояви у процесі самоактуалізації. Проте, роль соціального інтелекту як чинника самоактуалізації не вичерпується даним дослідженням і потребує подальшого вивчення, що і виступатиме перспективою подальших розвідок автора.

Список використаних джерел

1. Руда Н. Л. Соціальний інтелект психолога як чинник професійної діяльності / Н. Л. Руда // Науковий вісник МНУ ім. В. О.Сухомлинського. – Сер. : Психологічні науки. – 2012. – Т. 2. – Вип. 9. – С. 202–205.
2. Сараева Н. М. Психолого-педагогические условия формирования социального интеллекта педагогов / Н. М. Сараева, Н. А. Макарова // Ученые записки ГабГУ. – 2013. – № 5 (52). – С.127–133.
3. Селезнева Е. В. Самоактуализация как интегративная личностная компетентность / Е. В. Селезнева // Мир психологии. – 2011. – №1. – С. 179–192.